

mørke Vinteraftener? — Der er dernæst Noget, som jeg helt og holdent savner et Udtryk for i dette Lovforslag, og som jeg dog synes har givet sig saa meget Udtryk i Folket i den senere Tid, at man dog som en tilstedeværende Kjendsgjerning ikke kan se ganske bort derfra, selv om man ellers ikke har Tid for det i for sig selv, der er nemlig i Lovforslaget, i det Mindste saavidt jeg kan se, slet ikke taget Hensyn til Udviklingen af det frie Skolevæsen, til Udviklingen af den frie Børneskole, der ved Siden af den frie Ungdomsskole, — det Vidnesbyrd tør jeg nok give den allerede har begyndt saa godt og ogsaa er stadig Udvikling og Fremgang. Man vil nu vel her henvise til Bestemmelsen i § 7 om, at en Kommune kan af sin Kasse give Tilskud til en privat Skole, hvis den saadan i det Hele taget maatte findes at have Betydning for Kommunen, men det er dog kun med den væsentlige Indskrænkning, at det ikke kan ske uden Amtsrådets Samtykke. Saa fra den Kant af skal den frie Undervisning neppe faae nogen væsentlig eller gavnlig Støtte; snarere vilde et saadant Tilskud som Skolen lod sig friste til at modtage, komme til at virke hemmende paa den, thi det er tviløst, at Tilskudet ikke vil blive givet, uden at der opstilles visse Betingelser med Hensyn til Undervisningsmaade, Skærpet Tilsyn og deslige. Den høitærede Minister udtalte ifjor saa sandt og smukt i sit Foredrag, at det Hele dog ikke blev til Noget, naar man ikke ogsaa kunde bibringe Befolkningen Sands og Iver for virkelig Oplysnings Fremme. Men hvorledes kan dog den høitærede Minister tro, at det kan ske paa den Maade, som han her tænker at ordne Skolevæsenet paa? Nei, det sker tilvisse kun derved, at man selv betror Folket Noget; Frivilligheden kan kun komme frem, hvor Tvangen trækker sig tilbage, thi det er fra Hjertet, at Lidet udgaar, og det er kun den gode Villie, der drager det store Væs. Jeg veed godt, man vil sige, vi have Frihed ved Siden af (Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Sa!). Ja, Gud ske Lov, at vi have faaet saa meget, som vi have, men det er vist nok, at det frie Skolevæsen ikke har opnaaet den Stilling, man kunde ønske det i det danske Folk, thi det er dog saa, at den frie Skole kun er taalt ved Siden af en offentlig, en Statskole, som med alle de Kræb, den stillet til Folket, ikke kan Andet end virke tyngende paa den frie Udvikling. Og dette vil ske endnu mere efter denne Lov, thi det er ingenlunde Smaaårder, der her kræves; hvad enten det gaar i Statskassen eller i Kommunens Kasse, er det Utsammen Noget, der skal ud af Folkets Skat, og det vil blive en stor Tyngde og en stor Forhindring for, at Folket selv kan komme til at gjøre Noget, selv om det kan efterhaanden arbejde sig ud af det moralste Tryk, som det tvungne Skolevæsen har lagt paa det, og som bestaar deri, at den Anskuelse er opstillet

hos det, at Skolevæsenet og Børnens Oplysning er Noget, der ikke er dets Hjerte og Samvittighedsflag, men derimod Noget, man egentlig ikke har Andet at gjøre med end at yde en Statsafgift dertil, ved enten at lade Børnene søge Skolen eller at give Bøder for Forsømmelser. Det er det, der gjør, at Folket saoner Sands og Iver for selv at gjøre Noget, og det er denne fordærvelige Tanke, som man derfor skal arbejde paa at faae bort, men ad den Vej, som her er foreslaaet os at gaa, sker det tilvisse ikke, tværtimod. Jeg kan ikke se Andet, end at Lovforslagets Hovedtanke kan i Rødhed udtrykkes saaledes: „Efterat jeg, Staten, nu i tvende Menneskealder har vedligeholdt en Tvangsskole for Folket, har jeg nu endelig bragt det saa vidt, at Folket er indvilligt til, at Tvangen kan udvides; efterat jeg, Staten, har i tvende Menneskealder holdt Folket under Formynderskab med Hensyn til dets Oplysning, har jeg nu bragt det til den Udvikling, at Formynderskabets Baand kan strammes.“ Men det er den modsatte Vej af den, vi skulle gaa. Jeg skal ikke udtale mig vidtløftigere. Jeg tror, at jeg har udtalt nok for at betegne mit Hovedstandpunkt med Hensyn til denne Lov. Jeg ser ikke, at der er Andet for mig at gjøre end at stemme imod den Forslag, thi det er mig ikke muligt endnu — men maaske jeg kan komme til et andet Syn under de fylldige og udtømmende Forhandlinger, som jeg ventur fra alle Sider i denne Sag — at se Andet, end at Grundlaget for Loven, saaledes som den her foreligger, slet ikke er brugelig. Men idet jeg indtager denne Stilling, skal jeg ikke undlade at tilføje, at det sker tilvisse ikke uden en smertelig Følelse navnlig overfor den høitærede Minister, thi Ingen skal mere end jeg anerkende, hvor megen Tak vi skyldte ham for tidligere at have hjulpet os til den aandelige Frihed og Frigjørelse i flere Retninger, som har begyndt at virke, og som med Guds Hjælp vil vedblive i Fremtiden at virke i det danske Folk. Her kan jeg imidlertid ikke Andet end gaa imod ham, idet jeg beklager, at det samme frie Syn ikke har ledet ham her, thi jeg maa jo sige mig selv, at jeg ikke formaar at skrive Forslaget om, ikke at bringe noget andet Grundlag tilveie, som Ministeren tager imod, og jeg synes ogsaa, at selv om dette kunde ske fra Folkethingets Side, vilde det neppe være mindre krænkende for den høitærede Minister saaledes at se sit Forslag skudt til Side og blive budt et helt andet. Jeg kan jo nemlig nok tænke, at han selv saaledes har gjenneintænkt sit Forslag, at han ikke vil kunne række Haanden til Gjennemførelsen af et Forslag, som gaar i helt modsat Retning af den, som han vel overveiet, foreslaar os her at følge. Det er derfor min Henfjagt at stemme mod denne Lovs Overgang til anden Behandling.

P. Pedersen (Frederiksborg Amts 3die Valgkreds): Den Sag, vi her have til Behand-